שמחה אינה נוהגת אלא בזמנה. אמר רב מגילה בזמנה קורין אותה אפי' ביחיד, שלא בזמנה בעשרה. רב אסי אמר בין בזמנה בין שלא בזמנה בעשרה. *הוה עובדא וחש ליה רב להא דרב אסי. ומי אמר רב הכי והאמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב פורים שחל להיות בשבת ערב שבת זמנם. ערב שבת זמנם והא שבת זמנם הוא אלא לאו הכי קאמר שלא בזמנם כזמנם מה זמנם אפי' ביחיד אף שלא בזמנם אפילו ביחיד? לא, לענין מקרא מגילה בעשרה, אלא מאי ערב שבת זמנם לאפוקי מדרבי דאמר *הואיל ונדחו עיירות ממקומן ידחו ליום הכניסה (א)(הא) קמ"ל דערב שבת זמנם הוא:

מתני' *אי זו היא עיר גדולה? כל שיש בה עשרה בטלנין, פחות מכאן הרי זה כפר. באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין, אבל זמן עצי כהנים (ב), ותשעה באב, חגיגה, והקהל מאחרין ולא מקדימין. אע"פ שאמרו מקדימין [א](ולא מאחרין) מותרין בהספד ובתענית ומתנות לאביונים. א"ר יהודה אימתי מקום שנכנסין בשני ובחמישי אבל מקום שאין נכנסין לא בשני ולא בחמישי אין קורין אותה אלא בזמנה:

גמ' תנא עשרה בטלנין שבבית הכנסת: באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין: מ"ט? אמר רבי אבא אמר שמואל אמר קרא ולא יעבור. ואמר רבי אבא אמר שמואל מנין שאין מונין ימים לשנים שנא' לחדשי השנה חדשים אתה מונה לשנים ואי אתה מונה ימים לשנים. ורבנן דקיסרי משום ר' אבא אמרו מנין שאין מחשבין שעות לחדשים שנא' עד חדש ימים ימים אתה מחשב לחדשים ואי אתה מחשב שעות לחדשים: אבל זמן עצי כהנים ותשעה באב וחגיגה והקהל מאחרין ולא מקדימין: תשעה באב אקדומי פורענות לא מקדמי, חגיגה והקהל משום דאכתי לא מטא זמן חיובייהו, תנא חגיגה וכל זמן חגיגה מאחרין. בשלמא חגיגה דאי מיקלע בשבתא מאחרינן לה לבתר שבתא אלא זמן חגיגה מאי היא? אמר רב אושעיא הכי קאמר חגיגה בשבת ועולת ראיה אפילו ביו"ט זמן חגיגה מאחרין. מני ב"ש היא דתנן *ב"ש אומרים מביאין שלמים ביו"ט ואין סומכין עליהן אבל לא עולות וב"ה אומרים מביאין שלמים ועולות וסומכין עליהן. רבא אמר חגיגה כל זמן חגיגה מאחרין, טפי לא דתנן *מי שלא חג ביו"ט הראשון של חג חוגג והולך את כל הרגל כולו ויום טוב האחרון של חג, עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו. רב אשי אמר חגיגה וכל זמן חגיגה מאחרין ואפי' עצרת דחד יומא מאחרין דתנן מודים שאם חל *עצרת להיות בשבת שיום טבוח אחר השבת. אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא: רבי נטע נטיעה בפורים ורחץ

א) תענית יח· ב) [לעיל ב: ה:] ג) [נזיר ז: ע"ש] ד) [ס"ס]

תורה אור: שמות יב · במדבר יא

רש"י

שמחה· של מאכל ומשתה: **בזמנה**· בי"ד מתוך שהיא חובה על הכל ביום על כל יחיד ויחיד קורין אותה אפילו ביחיד דהכל קורין בו ואיכא פרסום נס: **שלא בזמנה**· כגון כפרים המקדימין ליום הכניסה אין קורין אותה אלא בעשרה דבעינן פרסום ניסא: **ורב אסי אמר בין בזמנה בין שלא בזמנה**· מצוה לחזר אחר עשרה משום פרסומי ניסא אבל אי לא אשכח עשרה לא אמר רב אסי דלא ליקרי שאין איסור קריאתה ביחיד אלא מצוה לקרותה בעשרה: **וחש ליה רב נמי דרב אסי**· וחזר על עשרה וקיבלן: **ערב שבת זמנם הוא**· משמע שהוא זמן הקבוע להו מימי אנשי כנסת הגדולה מדלא קאמר מקדימין לערב שבת להכי קשה ליה והא שבת זמנם הוא שהרי י"ד הוקבע לפרזים אלא להכי נקט האי לישנא דתשמע מינה הואיל ותיקנו להן חכמי ישראל שאחר כנסת הגדולה להקדים משום דרבה הרי הוא לנו כיום וזמן הקבוע מתחלה לכל דבריו ואף על פי שהוא שלא בזמנן הוי כזמנן: **מתני' באלו אמרו**· בזמנים של מגילה אמרו מקדימין אם חל י"ד בשבת: **אבל זמן עצי כהנים והעם**· האמור במס' תענית (דף כח·) שהיו משפחות של ישראל שקבוע להם ימים בכל שנה להביא עצים למקדש לצורך המערכה ומביאין קרבן עצים עמהן, אם חל להיות בשבת מאחרין ליום מחר וכן תשעה באב שחל להיות בשבת והוא הדין לי"ז בתמוז ולעשרה בטבת והאי דנקט תשעה באב משום דהוכפלו בו צרות והכל מתענין בו אבל שאר צומות אמרינן במסכת ראש השנה (דף יח:) רצו מתענין רצו אין מתענין: **וחגיגה**· אם חל יום טוב בשבת דוחין שלמי חגיגה למחר שהרי יש לה תשלומין כל שבעה וכן הקהל את העם שהיה בשנה ראשונה של שמטה במוצאי יום טוב *(האחרון) של חג כדכתיב מקץ שבע שנים במועד שנת השמטה (דברים לא) כדאמרינן במסכת סוטה (דף מא·) שהיה המלך קורא בתורה ספר משנה תורה וכל העם חייבין לבוא ולהביא את טפם כדכתיב הקהל את העם האנשים והנשים והטף ובשבת אי אפשר ומעבירין אותו למחר ובגמרא ירושלמי מפרש דהא דלא עבדינן ליה בשבת מפני הבימה כדתנן בימה של עץ היו עושין למלך בעזרה ויושב עליה ופרכינן התם וליעבדה מאתמול ומשני דחיקא ליה עזרה: **ולא מקדימין**· טעמא מפרש בגמרא: **גמ' עשרה בטלנין**· שבבית הכנסת שהן בטלים ממלאכתן וניזונים משל צבור כדי להיות מצויין בתפלה בבית הכנסת דאמר מר במסכת ברכות (דף ו:) כיון שבא הקב"ה בבית הכנסת ואינו מוצא שם עשרה וכו': **מנין שאין מונין ימים לשנים**· כגון דאמר קונם יין שאני טועם לשנה מונה י"ב חדש מיום ליום ואם נדר באחד בניסן אסור עד אחד בניסן הבא אע"פ שעדיין יש י"א יום שימות החמה יתירין על ימות הלבנה או פעמים שאנו עושין חדשים חסרין: **שעות לחדשים**· כגון האומר זה גיטך אם לא באתי מכאן עד חדש וזה היה חדש חסר, ובא משחשיכה ליום כ"ט, אין אומרים עדיין הוא בתוך החדש שהרי חדשה של לבנה כ"ט יום ומחצה: **אכתי לא מטא זמן חיובייהו**· ואם יקדימוה לא יצאו ידי חובתן וכן עצי כהנים שקבוע להן זמן בנדרים: **בשלמא חגיגה**· דקתני מאחרים אי איקלע בשבת: **אפילו ביום טוב דזמן חגיגה הוא**· שמותר להקריב שלמי חגיגה ואפילו הכי מאחרין עולת ראייה עד חולו של מועד והכי משמע לישנא דברייתא חגיגה מאחרין ועוד יש דבר אחר שהגיע זמנו מאחרין אותו יום אף שהוא זמן חגיגה ואיזו זו עולת ראייה שהיא חובת רגל כדכתיב לא יראו פני ריקם (שמות כג) ואמרינן במסכת חגיגה (דף ז·) לא יראו פני ריקם בעולות וזבחים ואפ"ה בי"ט לא קרבה וב"ש היא דאמרי אין מקריבין בי"ט עולה היכולה לבא למחר ואפילו היא חובת הרגל: **מביאין שלמים בי"ט**· שהן מאכל אדם בי"ט וכתיב אך אשר יאכל לכל נפש (שמות יב): **ואין סומכין עליהן**· שהסמיכה שבות היא דתנן (ביצה דף לו:) אלו הן משום שבות לא רוכבין על גבי בהמה ועל אלו שיקריבו בי"ט יסמכו מאתמול דלית להו לבית שמאי יתכף לסמיכה שחיטה: **אבל לא עולות**· אין מביאין דסברי לכם ולא לגבוה: **ובית הלל אומרים מביאין שלמים ועולות**· ומה אני מקיים לכם - לכם ולא לנכרים: **כל זמן חגיגה**· כל הרגל עד י"ט האחרון רשאי לשהותה: **רב אשי אמר חגיגה כל זמן שנאמרה בו חגיגה מאחרין**· אם באה בשבת ואפילו עצרת שאינה אלא יום אחד תשלומין יש לה כל שבעה ועדיין יש לה זמן ליקרב: **ומודין בעצרת שחל להיות בשבת**· במסכת חגיגה (דף יז·) נחלקו בעצרת שחל להיות בערב שבת בית שמאי אומרים יום טבוח של עצרת אחר השבת ובית שמאי לטעמייהו דאמרי עולות אין מקריבין ביום טוב הלכך לא יקריבו עד לאחר שבת ובית הלל אומרים אין לה יום טבוח - אין צריך להמתין ליום טבוח שהשלמים [ועולות] קריבין בי"ט ומודין בעצרת שחל להיות בשבת שאין עולת ראייה ושלמי חגיגה קריבין בשבת וממתין ליום טבוח של קרבנות היום לאחר השבת, אלמא יש תשלומין לעצרת: בקרובה

תוספות

הוה עובדא וחש ליה רב להא דרב אסי· מכל מקום הלכתא כוותיה דרב דהא ר' יוחנן (ג) איתא כוותיה פרק שני (דף יט:) דקאמר הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים (*יצא) ומסיק הא ביחיד הא בצבור אלמא שקורין אותה ביחיד וכן הלכה, דרב ור' יוחנן הלכה כרבי יוחנן וכ"ש הכא דקיימו בחד שיטתא ועוד דרב אסי תלמיד דרב הוה *ורבינו יוסף איש ירושלים פסק דאף ביחיד צריך לברך וכן נמצא בתשובת רש"י שהשיב נראה בעיני דלא שנא יחיד ולא שנא צבור אחד מברך ואחרים שומעין וכן נראה לומר מאחר שהוכחנו קריאתה ביחיד *אי איתא שאין בה ברכה [ביחיד] הוה ליה לפרושי (לקמן כא:) (מאי) (ד) מברך (דאמר) בצבור:

עולת ראייה אפי' בי"ט מאחרין· הקשה הר"ר אלחנן מהא דאמרינן פרק קמא דביצה (דף יט· ושם) השוחט עולת נדבה בי"ט לוקה ומסיק דאמר לך מני בית שמאי היא וכו' וקשה אמאי לא תני עולת ראייה דהוי רבותא טפי דאף על גב דהוי צורך י"ט לוקה אליבא דב"ש ואין לומר דלהכי נקט עולת נדבה לאשמועינן דאפילו הכי סברו בית הלל זה אינו דהא בפרק שני דהתם (דף יט· ושם) מוכח בהדיא דלא נחלקו ב"ה על (ה) עולה [שאינה] של י"ט דודאי אינה קריבה בי"ט ואם כן קשה אמאי נקט עולת נדבה וי"ל דלהכי נקט עולת נדבה למידק הא שלמי נדבה אינו לוקה כיון דאיכא בהו צורך אוכל נפש אבל איסורא מיהא איכא משום דכתיב לכם:

ורחץ

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פ"א מהל' מגילה הלכה ז סמג עשין ד טוש"ע א"ח סי' תרצ סעיף יח:

כו ב מיי' שם הלכה ח סמג עשין ד:

כז ג מיי' שם פ"ב הלכה יג:

[ועי' בתוס' קדושין מה: ד"ה טוס]

כח ד מיי'. שם פ"א הלכה ח:

כט ה מיי' פ"א מהל' קידוש החודש הל' ג (ופ"י מהלכות נדרים טוש"ע י"ד סי' רכ סעיף ד ה ו ז):

ל ו מיי' פ"ה מהלכות תענית הלכה ה סמג עשין ג טוש"ע א"ח סי' תקנ סעיף ג וסי' תקנג סעיף י:

לא ז מיי' פ"א מהלכות חגיגה הלכה ח:

לב ח שם פ"ג הל' ז:

לג ט מיי' שם פ"א הלכה ח ט:

לד י מיי' שם הלכה ד:

לה כ מיי' שם הל' ו:

לו ל מיי' שם הל' ז:

◆

רבינו חננאל

שמחה שהיא סעודת פורים לא תהא אלא בזמנה שהוא יום י"ד באדר: אמר רב מגילה בזמנה כלומר בי"ד קורין אותה אפי' ביחיד שלא בזמנה כגון י"א י"ב י"ג שמקדימין ליום הכניסה אין קורין אותה אלא בעשרה וקי"ל כרב. דהא ר' יוחנן אמר בפירוש בפירקין דלקמן (דף יט.) הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא. ולא אמרו אלא בצבור. לאו מכלל דסבירא ליה שקורין אותה ביחיד. רב אסי אמר אפילו בזמנה בעשרה. הוה עובדא וחש לה רב ולא קראה בזמנה אלא בעשרה כרב אסי. ואקשינן ומי אמר רב שלא בזמנה קורין אותה בעשרה כלומר הקורין אותה ביום הכניסה כגון הכפרים וכיוצא בהן אין קורין אותה אלא בעשרה והאמר [רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת] משמיה דרב פורים שחל להיות בשבת ע"ש זמנם. ע"ש זמנם והא שבת זמנם. ופרקינן הכי קאמר ע"ש שהוא שלא בזמנו של קריאת המגילה קורין אותה כבזמנו מה זמנו אפי' ביחיד כך שלא בזמנו אפי' ביחיד. ודחינן לא לענין מקרא מגילה בעשרה. ושלא בזמנה היא ואלא מאי ע"ש זמנם. כלומר שקורין בע"ש המגילה כאילו זמנם הוא. ולאפוקי מדרבי דאמר כל הנדחין ידחו ליום הכניסה קאמר דע"ש זמנם ואע"ג דחש לה רב להא דרב אסי קי"ל כרב דאמר אפי' ביחיד: מתני' איזוהי עיר גדולה כו'. תנא עשרה בטלנים בכנסת. פחות מכן הרי זה כפר: ירושלמי י' בטלנים בכנסת מלאכתן *)א"ר כגון אנו שאנו צריכין תלמוד א"ר רבי בא בש"ר יהודה כל שאמרו חכמים ידחה ממקומו ויקרא ובלבד בעשרה. ואנן חמין רבנן קורין אפי' ביחיד. הלכך קורין השתא אפי' ביחידי. ועוד הא"ר בא אנן חמון רבנן קורין אפי' ביחיד וקי"ל מעשה רב. מר רב צמח זצ"ל כתב בש"צ הקורא את המגילה שקורא וכורך כס"ת ורבינו האי וצזק"ל אמר מנהגא דחזינן קורא ופושט כאגרת אבל קורא וכורך כס"ת לא חזו לנא לתלמודינו הכי. כפר שאין בו י' תקנתו קלקלתו ונעשה כעיר. באלו אמרו מקדימין קריאת מגילה ותרומת שקלים דכתיב ולא יעבור אבל סעודת פורים וסעודת ר"ח וספק מילה וזמן עצי כהנים חגיגה וט' באב והקהל מאחרין ולא מקדימין: מנין שאין מונין ימים לשנים שנאמר לחדשי השנה חדשים אתה מונה לשנה ולא ימים וכן אין מונין שעות לחדש אלא ימים שנאמר עד חדש ימים. אבל זמן עצי הכהנים ט' באב חגיגה והקהל [מאחרין] אותם אחר שבת מ"ט ט' באב לא מקדימין פורענותא הוא חגיגה והקהל אכתי לא מטא זמן חיוביהו. תנא חגיגה כל זמן חגיגה מאחרין ואוקמה רב הושעי' הכי אי איקלע יו"ט בשבת דוחין את החגיגה שהיא שלמים באחד בשבת אבל אי איקלע בחול אע"ג דמביאין חגיגה שהוא זמן חגיגה כלומר לשחוט ולאכול חגיגה בלבד וכל כיוצא בה שנאכלים הוא מותר אבל עולת ראיה דוחין אותה למחר וזו ששנינו בתוספתא ב"ש היא דתנן ב"ש אומרים מביאין שלמים וסומכין עליהן אבל לא עולות כו'. רבא אמר כך פירושה

*) בירושלמי לפנינו איתא כגון אנו שאין אנו צריכין לתלמודינו וע"ש בתפ"מ ואולי דגי' רבינו שאנו צריכין נוחה יותר ודו"ק.

מסורת הש"ס

קדושין מה: סנהדרין כט:

[לעיל ד:]

[לעיל ג:]

ביצה יט. חגיגה ז: יז: ר"ה ד:

חגיגה ט. יז. ביצה כ. ר"ה ד: [יומא ג·]

חגיגה יז·

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ידחו ליום הכניסה קמ"ל כצ"ל ותיבת הא נמחק: (ב) שם במשנה זמן עצי כהנים והעם ותשעה באב: (ג) תוס' ד"ה הוה וכו' רבי יוחנן אית ליה כוותיה בפרק שני: (ד) בא"ד הוה ליה לפרושי שאין מברך אלא בצבור: (ה) ד"ה עולות וכו' דלא נחלקו ב"ה על עולה נדבה של י"ט:

ס"א הראשון ועיין בריי"ף

◆

הגהות הגר"א

[א] במשנה (ולא מאחרין) תא"מ:

◆

גליון הש"ס

גמ' הוה עובדא וחש ליה רב. עי' ר"ה דף כז ע"ב תוס' ד"ה וסמע:

גמרא

מח' רב ור' אסי בקריאת המגילה בזמנה אם אפשר לקרותו שלא בעשרה

מבנה

מימרות של ר' אבא אמר שמואל

גמרא/מבנה

מנין... חישוב של שנים וחודשים

גמרא/מבנה

[illegible]

דקתני "חגיגה וכל זמן חגיגה מאחרין"

ר' אושעיא - אין מקריבין עולת ראיה ביו"ט [illegible]

רבא - אין תשלומין [illegible]

רב אשי - אפילו עצרת [illegible]

גמרא

ג' הנהגות של רבי שמובאים על ידי ר' אלעזר ותגובות של ר' אבא בר זבדא